Rad na predstavi: "Oblak čvoraka"

Živaljić Tadić, Magdalena

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:388131

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

THE ACADEMY OF ARTS AND CULTURE IN OSIJEK

Repository / Repozitorij:

Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek

zir.nsk.hr

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA KAZALIŠNU UMJETNOST
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ GLUME

MAGDALENA ŽIVALJIĆ TADIĆ

RAD NA PREDSTAVI *OBLAK ČVORAKA*

DIPLOMSKI RAD

MENTOR:
izv.prof. art. Jasmin Novljaković
SUMENTOR:
umj. sur. Selena Andrić

Osijek, 2022.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja MAGDALENA ŽIVALJIĆ TADIĆ potvrđujem da je moj diplomski rad pod naslovom OBLAK ČVORAKA te mentorstvom izv.prof.art. JASMINA NOVLJAKOVIĆA i sumentorstvom umj. sur. SELENE ANDRIĆ rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, _____ Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD 6
2. O AUTORU 7
3. O DJELU 8
4. RAD NA TEKSTU 9
4.1. MONODRAMA 10
4.2. KOMPOZICIJA 11
5. PRISUTNOST 12
5.1. ODMAK ILI? 13
6. LIK I ULOGA 15
6.1. EMOCIONALNO PAMĆENJE 15
6.2. VRAĆANJE U STVARNOST 16
6.3. GOVOR I GLAS 17
7. TIJELO I POKRET 18
8. ARHETIP *ŠTREBERICE* 19
9. VRŠNJAČKO NASILJE 23
10. KAZALIŠTE I SCENA 24
10.1. SCENOGRAFIJA 24
10.2. KOSTIM 26
10.3. SVJETLO 28
11. PRVA JAVNA PROBA 28
11.1. RAZGOVOR NAKON PROBE 29
12. ZAKLJUČAK 31
13. LITERATURA I IZVORI 32
14. SAŽETAK/SUMMARY 33
15. ŽIVOTOPIS 34

1. UVOD

Moje glumačko putovanje započinje u ranom djetinjstvu s pojavom prvih animiranih filmova. Mama je peglala, a ja sam se igrala po stanu i u kuhinji sam počela igrati scenu iz jednog animiranog filma čijeg se naziva nikako ne mogu sjetiti. Mama je bila zapanjena, nije joj bilo jasno što se događa, sve dok nije shvatila da se radi o animiranom filmu i tako je sve započelo. Broj kaseta s mojim spontanim glumačkim izvedbama nezamisliv je, kao i činjenica da sam mogla zapamtiti skoro cijeli animirani film napamet nakon samo jednog gledanja. Ta strast i ljubav nastavila se razvijati kroz osnovnu školu te sam već u osnovnoj školi znala da ću studirati glumu. Bila sam ljuta na deset godina stariju sestričnu koja je imala isti plan pod izlikom da mi je ukrala ideju i da sam ja to rekla prva. San se ostvario i upisala sam Akademiju za umjetnost i kulturu u Osijeku, smjer gluma i lutkarstvo. Neusporedivo je kako sam razmišljala prije pet godina kada sam tek upisala Akademiju.

Tijekom proteklih pet godina školovanja Akademija mi je pružila mnoštvo alata, tehniku i znanje pomoću kojeg mogu s lakoćom stvarati likove, analizirati svaku razinu priče i teksta. Sve je to zanatski dio glume.

„Tehnika u svakoj umjetnosti može prigušiti, da se tako izrazim, iskru nadahnuća u osrednjeg umjetnika; ali ista tehnika u rukama majstora može tu iskru raspiriti u neugasiv plamen.“[1]

Akademija nam je pružila sve potrebno kako bismo postali majstori svog zanata. Pružila mi je mogućnost obogaćivanja one svoje druge strane, kreativne i pomalo lude. Pronašla sam mjesto u kojem sam bila slobodna izraziti se i pustiti se, pomicati granice, stvarati svoje svjetove i ući u carstvo mašte u kojem je sve moguće. Za glumca je sloboda najvažnija i na Akademiji sam je i iskusila. Počela sam promatrati svijet i ljude oko sebe na drugačiji način jer smo kao glumci obdareni sposobnošću da vidimo i iskusimo stvari koje su običnim ljudima skrivene.

Kada se taj svijet ludosti i beskonačnih mogućnosti stopi s logikom i analitikom dolazimo do praga umjetnosti.

[1] Čehov, Mihail, *Glumcu – O tehnici glume,* Hrvatski centar ITI, Zagreb, 2019., str. 64

Unutar ovoga rada pisat ću o procesu stvaranja lika Lucije u predstavi *Oblak čvoraka.* Predstavit ću postupak stvaranja lika, alate koje sam koristila i proces koji sam prošla kako bih utjelovila lik Lucije koja je ujedno i odjek moje prošlosti.

„Da bi bila dobra, uloga mora biti onakva kakva je potrebna priči ili cjelini predstave: ako je mala – da je zbilja mala, nevažna ne smije biti važna ni složena jednostavna, a u oba slučaja važi i obrnuto, dok sve moraju biti dobre.“ [2]

2. O AUTORU

Ivana Šojat rođena je 1971. godine u Osijeku, gdje je završila gimnaziju i dvije godine studija matematike i fizike na Pedagoškom fakultetu. Od 2003. godine članica je Društva hrvatskih književnika. Već dvadeset godina aktivno se bavi književnim prevođenjem za najprestižnije hrvatske nakladnike. Osam godina živjela je u Belgiji te je tamo diplomirala francuski jezik. Kao pjesnikinja, esejistica, prozaistica i romansijerka, iza sebe ima devetnaest ukoričenih naslova: pet zbirki poezije (*Hiperbole, Uznesenja, Utvare, Sofija plaštevima mete samoću* i *Ljudi ne znaju šutjeti*), zbirku eseja *I past će sve maske*, četiri zbirke novela (*Kao pas, Mjesečari, Ruke Azazelove* i *Emet*), šest romana (*Šamšiel, Unterstadt, Ničiji sinovi, Jom Kipur, Ezan* i *Štajga ili put u maglu*) te roman za mlade *Zmajevi koji ne lete* kao i slikovnice *Heliot, zmaj gnjezdaš* i *Selina i mrakovi* koja uskoro izlazi u prijevodu na kineski jezik.

Roman *Šamšiel* (2002.) nagrađen je na Kozarčevim danima u Vinkovcima Poveljom za uspješnost, a roman *Unterstadt* (2009.) osvaja nagradu za književnost Vladimir Nazor (2010.), nagradu Ksaver Šandor Gjalski za najbolji roman (2010.), nagradu Fran Galović za najbolje prozno djelo zavičajne tematike (2010.) i nagradu Josip i Ivan Kozarac za knjigu godine (2010.). Za cjelokupan umjetnički rad i promicanje hrvatske kulture u zemlji i inozemstvu 2016. godine odlikovana je Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

[2] Stjepanović, Boro, *Gluma III: Uloga*,

3. O DJELU

Oblak čvoraka priča je o Luciji, učenici osmog razreda koja postaje žrtvom vršnjačkog nasilja. Na vlastitoj koži bolno trpi duboko ukorijenjenu imovinsku podjelu među djecom, opsesiju odjećom poznatih i skupih robnih marki, kao i izopćenje iz skupine "popularnih". To je priča o različitosti koja se ne prihvaća, odbacivanju od društva, stigmatiziranju uzornih učenika i odbojnosti prema drugačijem. Lucija prolazi velike fizičke i emocionalne promjene u svom životu. Bori se s vlastitom nesigurnošću i manjkom samopouzdanja vezanih uz svoj fizički izgled. Lucijina priča dovodi do preispitivanja identiteta, ona govori o pronalasku svog mjesta u svijetu u kojem se teško prihvaća sve što nije u okvirima uobičajenog. Roman progovara o pritisku kojemu su mladi danas izloženi, nerealnim standardima ljepote nametnutih od strane medija koji promoviraju slavne osobe koje ni ne izgledaju onakvima kakvima se prikazuju. Sve to narušava samopouzdanje mladih ljudi i ta problematika postaje sve veća i učestalija pojavom društvenih mreža. Ivana Šojat tim romanom ohrabruje mlade ljude da prihvate sebe i da skupe hrabrosti da se izbore protiv onih koji ih na tom putu sprječavaju kao što je to napravila Lucija.

4. RAD NA TEKSTU

S obzirom na to da je riječ o romanu. tekst se morao prilagoditi izvođenju na sceni. Taj dio posla odradio je redatelj Damir Mađarić koji je vrlo pažljivo odabrao najvažnije detalje kako bi sastavio priču. To predstavlja iznimno zahtjevan posao, potrebno je reducirati radnju čitavog djela na četrdeset minuta scenske izvedbe, a da se pritom ne izgubi niti jedan dio koji je bitan za razvoj priče. Tekst se mora dramatizirati vrlo pažljivo kako bi se zadržali svi kompozicijski dijelovi. Tekst ne bi bio dobro dramatiziran da su samo nasumično preuzeti dijelovi iz teksta koji kada se poslože nemaju nikakve veze jedan s drugim. Ipak, u ovom slučaju to se dogodilo tek na nekoliko mjesta koja su zapravo opravdana jer je Lucija mlada i opravdano je da leti s jedne teme na drugu. Ona govori onako kako joj misli dolaze. Imala sam zadatak odrediti događaje, cjeline, prepoznati radnje. Bilo je teško u početku jer kada sam prvi put pročitala tekst sve se činilo jako raštrkano i nekoherentno. S drugim sam čitanjem već prepoznala i odredila unutarnje dijelove jer su početak i kraj bili jasni.

Unutarnji dijelovi činili su se najzamršenijima. Podijelila sam tekst na razgovorne cjeline između kojih bi trebale biti najkontrastnije promjene.

Priča koja otvara sve jest priča o Sandrinom rođendanu. Kroz tu scenu upoznajemo se s Lucijinim statusom u društvu i glavnom antagonisticom Sandrom. Kristalno je jasno o čemu se radi. Iduća cjelina je Siniša, priča o prvoj žrtvi. Nakon toga slijedi priča o Ružici kroz koju Lucija shvaća da nije ispala dobra prijateljica jer se nije zauzela za Ružicu kada ju je Sandra maltretirala. Unutar tog dijela jest jedan maleni, ali vrlo bitan dio o tome tko su oni zapravo, Lucija, Siniša i Ružica, štreberi koje članovi *horde* iskorištavaju. Upoznajemo se sa Sandrinom bandom. Cijeli taj dio završava Lucijinim emocionalnim krahom u kojem govori o tome koliko šute i trpe maltretiranja *horde*. Ovdje dolazi do preokreta kada se Lucija naglo prisjeti dana kada se ošišala i koliko je taj čin stresan za svakoga koga izruguju. Znala je što je čeka kada svi shvate da se ošišala. U ovom dijelu Lucija se fizički sukobljava sa Sandrom nakon što svi primijete Lucijinu novu frizuru. Nakon ovog dijela slijedi najveći preokret u cijeloj predstavi. Luciji pozlije, atmosfera i unutarnje stanje lika mijenjaju se drastično. To je idealno mjesto da se publika umiri i ja skupa s njima. Da nema tog naglog presjeka situacije, sve ono što se prije toga dogodilo ne bi dobilo na jačini. Idući je dio odlazak kod Ružice i rađanje ideje za osvetu. Sljedeći veliki dio jest realizacija cijelog plana unutar kojeg su maleni dijelovi pripreme za provedbu plana, sama egzekucija plana (ispit),

druženje u parku, ohrabrivanje cijelog tima, pripreme za posljedice, sami ispit i posljedice svega (napad u toaletu). Rasplet svega je sastanak na kojem se svi skupljaju, roditelji, učenici i nastavnici. Najvažniji dio raspleta jest Lucijina ispovijest, otkrivanje istine i Sandrina isprika.

Slika 1. Lucija
Izvor: Josip Grizbaher i Kristijan Cimer

4.1. MONODRAMA

Monodrama je scensko djelo koje igra samo jedan glumac što se pokazalo kao veliki izazov. Partnerski odnos izuzetno je bitan i samo zato što je monodrama u pitanju ne znači da on nije tu prisutan. Upućenost nekome uvijek postoji. Ovdje mi je partner bila publika na koju sam usmjerila svu svoju pažnju. Postoje dvije strane ove postavke.

Postavila sam si pitanje u kojoj mjeri se trebam prilagođavati reakciji publike. Takav način igre ujedno predstavlja i blagoslov i prokletstvo. Publika u ovom slučaju može biti odličan kontrolor, ali i izvor kaosa. Moram imati odgovornost prema dogovorenoj igri i postavljenom komadu i ne mogu si dopustiti da previše odlutam jer ovdje ipak nije riječ o improvizaciji. Bojala sam se koliko će me poljuljati moguća negativna reakcija publike. Potrebna je velika doza ustrajnosti da ostanem

dosljedna svemu što sam si postavila i da mi igra ne ovisi o reakciji pojedinca u publici jer svaka osoba reagira drugačije. Postoji i druga strana toga, ukoliko u potpunosti ignoriram reakciju publike, neću biti svjesna ako je pola publike zaspalo. Potrebno je pažnju usmjeriti na njih kako bih kontrolirala njihovu pozornost jer ako osjetim da pada mogu je podići, a to ne bih mogla da mi je pažnja bila negdje drugdje. U pitanju je uzajamna razmjena. Moram u svakom trenutku biti svjesna njihove pozornosti i prilagođavati svoju izvedbu njihovoj energiji. To je nešto što sam naučila kroz klauniranje. Izuzetno je važno osjetiti energiju publike i biti s njima na istom nivou. Ukoliko idem iznad, publika postaje isfrustrirana i iznervirana, a ako odem ispod, onda je logično izvedba *flah* i nezanimljiva, ništa ne iznenađuje. Često se dogodi da kada idemo iznad, idemo preko publike, toliko se pokidamo na sceni da se zapravo energija ne prenese na njih nego ode u ništavilo. Rješenje tog problema jest bivanje u trenutku.

4.2. KOMPOZICIJA

Najveća lekcija u radu na monodrami mi je bila dobra podjela. Morala sam točno odrediti događaje, kako se oni pretapaju iz jednog u drugi, odrediti kopče i znati gdje vodim priču u cjelini. Bilo mi je važno dobro odrediti početak jer se uvijek teško izvući ako loše krene, pogotovo jer sam sama. Početak i kraj lijepo su se posložili u suprotnosti kako bi i trebalo biti po Mihaelu Čehovu i njegovim zakonima polarizacije i transformacije.

„U svakom istinskom umjetničkom djelu, početak i kraj su, ili bi morali biti, u načelu polarizirani. Sve bitne odlike prvog dijela morale bi se u posljednjem dijelu pretvoriti u svoje suprotnosti.“[3]

Početak u kojem se Lucija osjeća bespomoćno i isfrustrirano zbog situacije u kojoj su se našli njezini prijatelji i ona sama, na kraju se pretvara u oslobađajuć i plemenit čin Sandrine isprike.

Proces transformacije spašava predstavu od monotonosti i daje joj smisao jer koja je poanta predstave koja počinje i završava isto, bez ikakve promjene. Kakva bi to predstava bila u kojoj je Lucija od početka do kraja isfrustrirana i očajna i to je sve što vidimo. Promjena je nužna.

Ti se kontrasti moraju tražiti i u okviru cijelog komada, manji kontrasti unutar predstave. Jedan od tih trenutaka je kada Lucija završi u toaletu jer joj je pozlilo. Taj preokret bio je potreban jer je

[3] Čehov, Mihail, Glumcu – O tehnici glume, Hrvatski centar ITI, Zagreb, 2019., str. 167

trenutak prije toga Lucija došla do vrhunca emocionalnog pucanja. Smirivanje cijele situacije dovelo je do još većeg efekta onoga što se dogodilo prije te scene u toaletu, još je više dalo na značenju. Da se nastavilo u normalnoj energiji taj trenutak ne bi bio toliko jak. Što su veće oscilacije, to trenutci imaju veću važnost. Osim toga, publika je time angažirana jer očekuje što će biti sljedeće, uvijek se iznova iznenade. Taj element iznenađenja ključan je u ovakvoj formi koja je poprilično pripovjedačka jer ne postoje druga sredstva kojima mogu držati pažnju publike, sve ovisi o meni.

5. PRISUTNOST

Veliki je izazov biti sam na sceni četrdeset minuta u konstantnoj prisutnosti. Čim nisam u prisutnosti osjetim kako se počinju gubiti dramaturški dijelovi predstave jer nisam uspjela zadržati potreban tempo i ritam. Imam veliku odgovornost voditi cijeli komad od početka do kraja i moram funkcionirati na jednoj višoj razini, biti prisutna ne samo u trenutku u kojem igram nego biti svjesna cijele izvedbe i gdje vodim priču. Ukoliko nisam u koncentraciji, cijeli se konstrukt gubi i priča gubi smisao i usmjerenost.

Prva razina prisutnosti jest ona u trenutku scene koju igram. Kako bih što uvjerljivije odigrala scenu prisutnost je izuzetno važna. Iz nje proizlazi upućenost koja je točna i precizna.

„Nama nije potrebna pažnja koja klizi po površini. Stvaralaštvo traži punu usredotočenost cijeloga organizma – u potpunosti.“ [4]

Inače imam problema s time da si dam vremena, brzam preko svega. Od početka procesa sam se skupa s redateljem dogovorila da ću veliku pozornost posvetiti tome da si dam vremena i posvetim se svakom trenutku. Pomoglo mi je disanje. Uhvatila bih se usred scene da ne dišem što bi mi znatno otežalo igranje. Kroz disanje sam naučila raditi promjene, preusmjeriti se, napraviti kontrast. Sa svakom stankom dajem priliku publici da si vizualno predoči sve o čemu pričam jer nemam ništa dodatno čime mogu predočiti situaciju u kojoj se Lucija nalazi. Publici treba vremena da prvo čuje što kažem, stvori sliku i proživi trenutak skupa sa mnom. Vrijeme je dragocjeno u

[4] K.S. Stanislavski, Rad glumca na sebi I, CEKADE Zagreb, Zagreb, 1991.

takvim trenutcima. Publika treba disati skupa sa mnom, zajedno sudjelovati u stvaranju te priče i proživjeti trenutak.

Druga razina prisutnosti jest ona malo izvan same priče. Svijest o komadu i tijeku. Kada ne bih imala tu svijest izgubila bih se u vremenu. S obzirom na to da sama sve vodim, moram razmišljati o tome. To mi omogućava da se smjestim u tijek priče i osjetim gdje trebam povući, a gdje usporiti. To je poput nekog vanjskog kontrolora kojim određujem tempo i ritam svega, koji pregledava jesu li svi događaji na svom mjestu. U tome pomaže i podjela komada prethodno spomenuta.

5.1. ODMAK ILI?

Slika 2. Mučnina
Izvor: Josip Grizbaher i Kristijan Cimer

U ovakvim je komadima lako otići u patetiku što nipošto nisam htjela. Lako je izdramatizirati sve što se Luciji događa i to tako igrati. To zapravo ne bi bilo ni točno jer bi to bilo viđenje nekoga sa strane tko gleda Lucijin život, ona te stvari sigurno više ne doživljava tako. Postale su joj toliko normalne da ih priča kao nešto sasvim uobičajeno. To se često događa sa žrtvama nasilja koje svoje priče pričaju s nevjerojatnim odmakom koji ledi krv u žilama. Lucijin slučaj nije toliko

ekstreman, ali sve su te stvari njoj uobičajene i svakodnevne. Ona jedino takav život poznaje, a ljudi su lako prilagodljiva bića i prihvaćaju stvari onakvima kakve jesu. Ta je priča strašna zbog načina na koji Lucija to priča, kao da je to najnormalnija stvar na svijetu. Doduše, potpuni odmak nije bio moguć jer bi onda sve bilo na istom tonu i ne bi bilo scenski zanimljivo niti meni glumački.

U nekoliko navrata Lucijina unutarnja osjećanja nisu se podudarala s atmosferom predstave. Oko nje su lutke prekrivene krvlju i minimalno je svjetla, a ona najnormalnije priča kako se Siniša pokušao ubiti i da to njegova mama nije ni primijetila. Kada bih ja sama počela stavljati previše težine na taj događaj prešlo bi u patetiku, smisao je u tome da publika bude ta koja osjeti tu težinu.

Čehov je u svojoj knjizi govorio o utjecaju atmosfere na pojedinca i pojedinca na atmosferu. Usporedio je zamak koji je odavno napušten i u kojem vlada spokojna i mirna atmosfera u koju dolazi grupa ljudi koja donosi sa sobom bučnu, veselu i vedru atmosferu. Te se dvije atmosfere sukobljavaju i jedna od njih mora pobijediti.

„Ili se skupina vedrih ljudi s njihovom atmosferom podvrgava ozbiljnoj atmosferi staroga zamka ili zamak postaje mrtav i prazan, lišen svog drevnog duha, i prestaje pričati svoju nemuštu priču.“[5]

U ovom slučaju došlo je do promjene pojedinca. Lucija je došla s problemom, frustracijom koja se kroz predstavu razriješila u dobro.

[5] Čehov, Mihail, Glumcu – O tehnici glume, Hrvatski centar ITI, Zagreb, 2019., str. 117, 118

Slika 3. Lucija u toaletu
Izvor: Josip Grizbaher i Kristijan Cimer

6. LIK I ULOGA

6.1. EMOCIONALNO PAMĆENJE

Moje osobno iskustvo s problemom s kojim se bori i Lucija mi je pomoglo da bolje razumijem lik te je to na neki način bila naša zajednička priča. U osnovnoj školi sam i sama prolazila kroz nasilje, moje je na svu sreću ostalo samo na psihičkom maltretiranju. Neke situacije, poput one u kojoj Darko za Luciju kaže da je ružna, rugoba, dio su i moje priče. Cijelo djetinjstvo provela sam misleći da sam ružna. U srednjoj sam školi ušla u skroz drugi svijet, upoznala nove ljude koji su me prihvatili onakvu kakva jesam, stvorila su se divna prijateljstva koja traju i danas. Bez obzira na predivne okolnosti koje su se u srednjoj školi posložile, moj manjak samopouzdanja nije nestao. Tek prije par godina sam shvatila da sve što su govorili nije moglo biti dalje od istine i da su sve njihove riječi proizlazile iz nezadovoljstva sa samim sobom te su to nezadovoljstvo projicirali na mene. Koliko mi je samo godina trebalo da to shvatim. Moglo bi se reći da je sreća u nesreći to što sam mislila da ljepota nije jedna od vrlina koje me krase, stoga sam se posvetila razvoju u svakom drugom smislu i s ponosom mogu reći da sada imam sve.

Posljedice nasilja traju puno duže od trenutka kada nasilje prestane. U potpunosti sam se poistovjetila s likom Lucije i u emocionalnom pa čak i u fizičkom smislu jer se meni kao i njoj sav stres uzrokovan maltretiranjem manifestirao kroz bolove u želucu.

Sva iskustva koja sam proživjela mogla sam upotrijebiti za rad na ovoj konkretnoj ulozi. Kao glumci vladamo svojim unutarnjim osjećanjem i možemo ponovno proživjeti neke situacije.

„Što je raznovrsnije emocionalno pamćenje, tim više materijala za unutarnje stvaranje i tim bogatije i punije glumčevo stvaralaštvo.“

Glumac osim što može proživjeti, on mora razumjeti i zašto proživljava, što uzrokuje to osjećanje, koja je pozadina cijele priče.

„Glumac koji sa strane promatra život oko sebe, doživljava na sebi radost i tegobnost događaja, ali ne ponire u njihove složene uzroke i ne vidi iza njih grandiozne događaje života, prožete veličanstvenom dramatikom, uzvišenim herojstvom – takav glumac je za istinsko stvaralaštvo mrtav.“[6]

6.2. VRAĆANJE U STVARNOST

Veliku pozornost u korištenju vlastitih iskustava kao inspiraciju za lik treba posvetiti tome da ne odlutamo previše u svoje iskustvo i da imamo kontrolu nad svojim osjećajima. Ne možemo se slijepo pustiti u proživljavanje jer tako riskiramo svoje mentalno zdravlje. I sama sam u nekoliko navrata osjetila da sam na rubu kada bi došle scene u kojima bih se posebno poistovjetila sa situacijom i proživljavala je. Odgovornost prema samome sebi izuzetno je važna, stoga je važna i priprema i kraj probe. Priprema u kojoj ćemo fizički i mentalno svoje tijelo dovesti u stanje pripravnosti i koncentracije. Sve probe u koje sam ulazila iznenadno i nespremno bile su upola slabije u energiji. Nakon takvog progona prošla bih sve još jednom i tek bih tada proživjela sve. Nakon svega bih ostala sama sa sobom i svojim mislima kako bih se dovela u normalno stanje svijesti, nekada nismo svjesni da zapravo nismo izašli iz predstave i lika. Više puta mi se dogodilo da sam nakon predstave pogubljena i tek sam nedavno počela shvaćati da je to zbog neadekvatne prilagodbe nakon izvedbe. Od tada sam počela stvarati neku svoju malu mentalnu rutinu kojom se

[6] K.S. Stanislavski, *Rad glumca na sebi I, CEKADE Zagreb, Zagreb, 1991.*

osvještavam. Često razmišljam o svojim prijateljima i nekim banalnim stvarima vezanih uz njih, recimo tko idući ima rođendan, da moram ovih dana svratiti do prijateljice odnijeti joj stvar koju je naručila preko mene da ne plati poštarinu, što detaljnije i konkretnije to bolje i to ću prije izaći iz *postizvedbenog* bunila.

6.3. GOVOR I GLAS

Moj vječni problem, govor. Muku mučim s takozvanim *krumpirom* već godinama. Ova predstava bila je idealna prilika raditi upravo na tome. Unazad nekoliko mjeseci su se zanimljive i neobične stvari počele događati što se tiče mog govora. Naime, nikada do sada nisam bila u kontaktu s toliko ljudi koji dolaze iz različitih dijalektnih područja pa čak i susjednih država. Kako sam sluhist, izuzetno brzo kupim melodije, sve osim standardnog hrvatskog jezika očigledno. Dogodilo se to da dok sam upijala sve melodije iz svih krajeva bivše Jugoslavije pronašla sam neki balans u dužinama.

Godinama već pokušavam naći najbolju moguću impostaciju glasa kako bi on bio maksimalno otvoren. Primijetila sam da su mi mišići vilice izuzetno zategnuti te sam ih počela svakodnevno masirati i osvještavati njihovu ukočenost i napetost i onda ih svjesno opuštati. To obavezno radim prije izvedbe kako bi vilica bila što pokretnija. Govor je izuzetno važan, glumac može proživljavati na sceni najveću tragediju i možda čak imati izvedbu života, ali ako ga publika ne čuje, izgubi se svaki smisao. Gluma nije intimna stvar i ona treba doprijeti do publike, a ako se ne čujemo ili ne razumijemo ništa, to izuzetno otežava stvar i nama i publici.

U predstavi zapravo ne igram samo Luciju, već sve likove s kojima ona ulazi u razgovor. Tu se javio problem kako napraviti razliku između likova. Promjena glasova nije se činila najboljom opcijom jer se ne uklapa u mračnu atmosferu predstave i djelovalo bi prekarikaturalno. Ideja s promjenom kostima isto nije funkcionirala jer oduzima previše vremena. Tada se zapravo pojavio veliki izazov jer nisam mogla osmisliti više načina na koje bih dobila željeni učinak. Riešenje je bilo u točki prijelaza u drugi lik. Morala je biti savršeno istempirana i precizna. Nagla promjena namjere, usmjerenosti i tranzicija svijesti u drugi lik stvorila je željeni efekt. Preoblikovala sam i tekst da bi se što jasnije iščitala namjera koju je publika u tom trenutku mogla pripisati samo i jedino Ružici ili samo i jedino Luciji.

7. TIJELO I POKRET

Kako sam počela osvještavati grčeve u mišićima tako sam počela i razvijati svoju tehniku opuštanja. Ako tijelo nije u pripremi ne možemo očekivati ni da će um surađivati.

„Ne možete ni zamisliti kakvo su zlo za stvaralački proces grč mišića i tjelesna napetost.“

„Najgore je kada napetost zahvati lice i iskrivi ga, paralizira ili skameni mimiku. “

„Dok postoji fizičko naprezanje, nema ni govora o pravilnom, tananom osjećanju i normalnom društvenom životu uloge.“[7]

Već se godinama mučim s bolovima u leđima i to mi znatno otežava kako svakodnevni život tako i život na sceni. Primijetila sam da mi se najviše napetosti skuplja u ramenima što nije ništa neobično. Ramena najviše stradavaju od stresa jer nam je podizanje ramena gore prirodan impuls kao zaštita od opasnosti. Stres nam podsvjesno stvara konstantan osjećaj da smo ugroženi. Nemoguće je preko cijelog dana imati to osviješteno. Potrebno je samo nekoliko minuta da se zaboravi sav trud uložen u opuštanje. Jedan tren sam osvijestila grč i opustila ga, drugi se već stišćem poput kornjače. Ostajem zaglavljena u napetosti iz koje je teško izaći. Taj grč nikada ne ostaje samo u ramenima, neizbježno je da se taj grč proširi na lopatice i vrat, a zatim i na lice što je za izvedbu najpogubnije. Prije izvedbe obavezno se dobro zagrijem i izmasiram. Pokušavam si zagrijati sva mjesta koja su stisnuta jer toplina opušta mišiće. Istezanje također pomaže.

„Glumac koji želi potpuno vladati samim sobom i svojim umijećem odreći će se elemenata slučajnosti u svojoj profesiji i stvoriti čvrstu podlogu za svoj talent. Samo neprijeporno vladanje njegovim tijelom i psihologijom pružit će mu potrebno samopovjerenje, slobodu i sklad za njegovu kreativnu djelatnost. Zato što mi u suvremenom svakodnevnom životu ne ostvarujemo dovoljnu ili pravu uporabu svojih tijela, uslijed čega veći dio naših mišića postaje slab, nepodatljiv i neosjetljiv. Oni se moraju reaktivirati i postati pokretljivi.“[8]

Nezaobilazan dio je masiranje lica, pogotovo vilice. Grčevi na licu ometaju govor i artikulaciju. Osim što izobličuju tijelo i ometaju glumca u igri, grčevi crpe jako puno energije koja mi je u ovakvom komadu dragocjena i moram je čuvati kako bih izdržala cijelu izvedbu. Ne smijem si niti

[7] K.S. Stanislavski, Rad glumca na sebi I, CEKADE Zagreb, Zagreb, 1991.
[8] Čehov, Mihail, Glumcu – O tehnici glume, Hrvatski centar ITI, Zagreb, 2019., str. 69

u jednom trenutku dopustiti da mi energija padne. Duboko disanje mi je pomoglo opustiti dijafragmu.

Nešto o čemu dugo nisam razmišljala jest nesvjesno hodanje na sceni. To se događalo tijekom ranijih proba. Nikada nisam imala problema s time dok usred jedne probe nisam shvatila da bezveze hodam lijevo desno. To je možda prva lekcija koju nas uče, da ne *hoduckamo* po sceni bez povoda jer nije realno. Još jedna blesava stvar koju sam počela raditi je geganje. Razlog tomu je bila moja nesigurnost i to da nisam bila dovoljno upućena i jasna, a mislila sam da jesam. Nisam si dovoljno konkretno odredila radnje, a kada ne znamo što radimo, tijelo nam upada u stanje lagane panike koju ispoljava na van. Demantirala sam samu sebe time. Moć neverbalne komunikacije nevjerojatna je, pogotovo na nesvjesnoj razini. Kada sam si odredila konkretnije što točno radim u kojem trenutku tijelo je znalo gdje treba ići i zašto.

8. ARHETIP *ŠTREBERICE*

Prvi koji je govorio o arhetipovima bio je Carl Gustav Jung. Najjednostavnije ih možemo definirati kao modele ljudi, ponašanja i strukture ličnosti koje su zajedničke cijelom čovječanstvu. Može ih se promatrati biološki, socijalno i kao konstrukt individualne osobe. Jung je naveo nekoliko osnovnih ultimativnih arhetipova, ali svaki se od njih može razgranati na manje, različitih je varijanti arhetipa heroja ili mudraca. O tome govori i kanadski medicinski psiholog Jordan Peterson čije sam lekcije preslušala nebrojeno puta. Njegove knjige, snimljene konferencije i predavanja pomogli su mi u shvaćanju ljudske psihe i time doprinijeli dubljem razumijevanju likova koje tumačim. Psihologija dakako nije moje područje djelovanja i ne želim glumiti stručnjaka na tom polju, ali smatram da smo kao glumci bolji što više znanja iz različitih područja imamo, pogotovo ako je u pitanju razumijevanje čovjeka. Sve o čemu ću sada govoriti iskoristila sam u praktične svrhe, jako je važno ne upustiti se u preveliko psihologiziranje. Poslužila sam se tim znanjem kako bih pridonijela razvoju Lucije kao lika i kako bih je mogla smjestiti u određeni model koji bi mi pomogao da ne odlutam i da je dostojno držim tijekom cijele izvedbe.

Poznavanje arhetipova nam pomaže smjestiti lika u određen model kako bismo bolje razložili njegov način razmišljanja, njegovu mapu osobnosti. Pritom moramo pripaziti da ne upadnemo u klasične stereotipe. Koje su to osobine koje dijele svi takozvani *štreberi*?

Kako bih bolje razumjela arhetip štreberice potražila sam neke druge likove koji dijele slične osobine i katakteristike.

Slika 4. Plan
Izvor: Josip Grizbaher i Kristijan Cimer

Takozvana *pametna djevojka* analizira apsolutno sve u svom životu, izuzetno je samosvjesna što joj stvara velike probleme sa samopouzdanjem, isti problemi s kojima se suočava i Lucija. Posjeduje um koji sve secira do najsitnijih pojedinosti. Sve te pojedinosti stvaraju joj nesigurnosti. Svo to analiziranje stvara joj probleme kod socijalizacije jer preispituje sve što bi htjela reći. U isto vrijeme dok vodi razgovor s drugom osobom, ona vodi unutarnji razgovor sa samom sobom. Zbog svega toga ne uklapa se baš najbolje u društvo i toga je apsolutno svjesna. Često pokušava postati dio *popularnog* svijeta kako bi se uklopila u društvo te kopira manire, način odijevanja *popularne djevojke*. Lucija je kopirala kako Sandra izgleda, kakvu frizuru ima i kako se oblači kako bi se uklopila u društvo, a to je bio krivi pristup. Istu sam grešku činila i ja kada sam se u osnovnoj školi pretvarala da me zanimaju stvari koje me zapravo nisu zanimale, a sramila sam se stvari koje su me zanimale. Voljela sam video igre, ali sam znala da ako se ikada upustim u to da ću biti čudakinja jer to nije bilo za djevojke.

Unatoč svim nesigurnostima uzrokovanih socijalnom neuklopljenošću, duboko u sebi ona je svjesna svoje briljantnosti i ponosi se time. Svjesna je svojih intelektualnih sposobnosti i tu je nitko ne može pokolebati. Ima svoje stavove i zna da je u pravu, ona je mozak iza svake operacije.

Lucija je izuzetno inteligentna djevojka i to se reflektira na njezin uspjeh u školi. Ne znači da svi inteligentni ljudi dobro prolaze u školi, što možemo zaključiti sami ako se prisjetimo svi te jedne osobe koja je bila inteligentnija od većine ljudi s dobrim ocjenama u razredu, ali nikada nije bila zainteresirana za učenje i čiji smo neuspjeh pripisivali najčešće lijenosti. Inteligencija i uspjeh u školi ipak dijele nešto zajedničko, to je neupitno.

Peterson puno govori o modelu pet crta ličnosti. To je općeprihvaćeni model tumačenja osobnosti.

„Unutar jedne kulture postoje riječi kojima se opisuju sve moguće karakteristike i crte ličnosti, a ako ih svedemo na zajedničke nazivnike, dobit ćemo nekoliko temeljnih kategorija.“ [9]

Te kategorije su neuroticizam, ekstraverzija, savjesnost, ugodnost i otvorenost. Neuroticizam jest sklonost negativnim osjećajima poput anksioznosti, depresije, srdžbe, gubitka samopouzdanja. Osobe koje su nisko pozicionirane na crti neuroticizma otpornije su na navedene emocije. Ekstraverzija određuje koliko je osobi ugodna socijalna uključenost. Osobe koje su visoko pozicionirane na crti ekstraverzije obično su društvene, energične, entuzijastične, dok su osobe nisko pozicionirane na toj crti povučenije i introvertnije. Ekstroverti vide svijet kao mnoštvo prilika za socijalizaciju, a introverti kao prostor za osamljivanje. Savjesnost određuje sposobnost osobne kontrole i upravljanja impulsima. Očituje se kroz urednost, ustrajnost, pouzdanost, marljivost. Pod ugodnost spadaju obilježja po kojoj se osoba više ili manje slaže s drugim ljudima. Osoba koja je visoko pozicionirana na toj crti opisala bi se pridjevima kao što su ljubaznost, velikodušnost, otvorenost kompromisu, dok su ljudi koji su nisko pozicionirani na toj crti suprotno od toga. Ljudi koji su visoko pozicionirani na toj crti prije će kao prioritet staviti potrebe drugih ljudi nego svoje vlastite. Otvorenost predstavlja usmjerenost k novim iskustvima. Osobe koje su visoko pozicionirane na toj crti uglavnom su otvorene za nova iskustva, znatiželjne su, kreativne i otvorene novim spoznajama. Za zatvorene osobe vrijedi suprotno.

[9] https://izvrsnost.hr/jordan-peterson-velikih-pet/

Lucija bi po svemu sudeći zasigurno bila na visokom mjestu po pitanju **savjesnosti**. To potvrđuje njezin uspjeh u školi. Uzorna je učenica, voli učiti i izuzetno je organizirana. Savjesnost je inače uz visoku inteligenciju veliki predskazivač akademskog uspjeha. Pažljivo planira svoje vrijeme kako bi mogla što učinkovitije učiti.

Lucijine socijalne sposobnosti nisu baš na previsokom nivom i nije pretjerano uključena u društveni život. Ne znači da to ne želi jer se očito pokušava uklopiti time što uopće dolazi na Sandrin rođendanski tulum na kojem je nitko zapravo ne primjećuje dok sjedi na kauču sama i čeka nešto neodređeno. Nije tip osobe koja će bez problema prići grupi ljudi i ući s njima u neku priču. Radije će sjediti sama i čekati da netko njoj priđe što nije baš najbolje rješenje. Velik broj ljudi oko nje čini ju nervoznom i radije bi ostala kod kuće i čitala knjigu nego bila okružena ljudima koji je ne prihvaćaju. Situaciju dodatno otežavaju neugodne situacije kao recimo situacija s Darkom koji je pred svima odbio poljubiti Luciju i rekao da je rugoba. Lucija pobjegne od neugode u samoću i opet nema hrabrosti otići ni kući razgovarati s roditeljima nego će radije biti sama.

Otvorenost je također crta osobnosti gdje bi se Lucija visoko pozicionirala. Njezina želja za znanjem i spoznajom to potvrđuje. Ona voli učiti i ponosi se time. Znatiželjna je i želi saznati što više o svijetu.

Kada je riječ o **ugodnosti** ne bih rekla da je Lucija ni osoba koja toliko voli ugađati drugima da zapostavlja sebe, ali opet ne bih rekla da se zauzela za sebe svaki put kad je imala priliku. Rekla bih da naginje više ka suprotnoj strani od ugodnosti jer je ona jedina bila spremna suprotstaviti se „velikoj predvodnici“ Sandri do te mjere da je čak došlo do fizičkog okršaja, ali to su opet pojedinačne situacije koje su nastale kulminacijom trpljenja i šutnje. Ona ipak podilazi do određene mjere kako bi izbjegla sukob. Ne želi učiniti ništa što bi uzurpiralo mir. Lucija je nakon dugo vremena života u pretjeranoj ugodnosti napokon na putu da se počne boriti za sebe i svoj integritet. Predstava i počinje riječima *Pitam se zašto već dugo šutimo.* Do kraja predstave Lucija počinje otvoreno govoriti istinu, čak diže ruku i pred svima se verbalno suprotstavi Sandri iskreno joj govoreći što misli o njoj, o ostalim nasilnicima i cijeloj situaciji. Smisao svega jest da je na kraju uspjela istinom riješiti problem jer je istina uvijek rješenje pa čak i kada je bolna.

Što se tiče **neuroticizma**, Lucija očigledno ima problema sa samopouzdanjem zbog maltretiranja koje ju okružuje. Osjeća se odbačeno i neprihvaćeno od društva. Svi ti problemi počeli su biti

toliko veliki za nju da je počela imati problema sa zdravljem te je dobila gastritis. Kod većine ljudi stres se manifestira preko želuca. I sama imam gastritis i česte probleme sa želucom prouzrokovanih stresom te sam se zbog toga mogla poistovjetiti s Lucijom na još jednoj razini jer znam koliko je to mučno i koliko sputava u svakodnevnom životu. Situacije su počele eskalirati do te mjere da se Lucija nije mogla suzdržati te u jednom trenutku kaže da ju je bijes obuzeo i da se nije mogla kontrolirati.

Ta mi je podjela pomogla shvatiti kako bi se Lucija postavila i ponašala u određenim situacijama. Da su sve te crte na suprotnim stranama od ovih kako sam ih sada iščitala, to bi bio drugi lik.

9. VRŠNJAČKO NASILJE

Nasilje među vršnjacima svakodnevni je problem s kojim se svugdje susrećemo. Ako sami nismo doživjeli nasilje, sigurno znamo nekoga tko je. Upravo to je česta tema srednjoškolskih predstava radi svoje rasprostranjenosti. To je problem o kojem se treba pričati i ta se tema ne može iscrpiti. Koliko god predstava na tu temu pogledali, koliko god slušali o tome, čitali, nikada neće biti dovoljno i uvijek je potrebno iznova osvježavati tu temu. Na taj način dajemo hrabrost onima koji to prolaze da se izbore protiv toga, da sačuvaju sebe i prihvate sebe onakvima kakvi jesu. Kao zrok nasilja i zlostavljanja među djecom često se navodi različitost. Sve što je drugačije čudno je i neprihvatljivo. Velika je odgovornost na odraslima kako bi se ovaj problem riješio. Djeca se ne mogu samostalno suprotstaviti nasilju. Nerijetko se dogodi da nastavnici i roditelji ne prepoznaju da dijete prolazi kroz pakao, ali dogodi se i to da namjerno zatvaraju oči i prave se slijepi ili misle da to nije toliko veliki problem. Nasilje je itekako veliki problem jer se posljedice nastavljaju još godinama kasnije nakon što nasilje prestane. Kasnije se nastavljaju problemi sa samopouzdanjem, strah od odbačenosti, neprihvaćenosti, postoje poteškoće u ostvarivanju prijateljstava.

„U svijetu je proveden niz istraživanja o raširenosti školskog nasilništva, te dobiveni rezultati pokazuju sljedeće:

- *Postotak školske djece koja su žrtve nasilništva u školi u većini zemalja je sličan: u Australiji 17%, u Engleskoj 19%, Japanu 15%, Norveškoj 14%. Španjolskoj 17%, SAD-u 16%.*
- *Najčešće se događa od 4. do 8. razreda OŠ.*
- *Čak 71% profesora i nastavnika ne obazire se i ne poduzima ništa na nasilnička ponašanja i zastrašivanja u školi.“*[10]

10. KAZALIŠTE I SCENA

10.1. SCENOGRAFIJA

Slika 5. Lutke
Izvor: Josip Grizbaher i Kristijan Cimer

[10] https://www.poliklinika-djeca.hr/publikacije/nasilje-medu-djecom-2/

Centar svega jest Lucija i njezina ispovijest, stoga nije bilo potrebe za pretjeranom scenografijom. Obogaćena je sa svega nekoliko bijelih lutaka (manekina) nasprejanih crvenom bojom na strateškim mjestima. Negdje su bili našpricani dlanovi preko grudi, negdje je bilo našpricano lice manekina. Nemoguće je tu crvenu boju ne protumačiti kao krv. Kada sam to prvi puta vidjela, ostala sam malo šokirana. Cijela priča dobila je na težini.

Slika 6. Pojedinačne lutke
Izvor: Josip Grizbaher i Kristijan Cimer

Kada sam saznala da će lutke biti dio scenografije bila sam uzbuđena jer sam mislila da ću moći nešto konkretnije raditi s njima, međutim kada su stigle, bilo mi je jasno da to baš neće biti moguće, nego će više imati funkciju nepomičnih figura koje se jedino mogu srušiti, ali ne baš animirati. Shvatila sam da je to i bolje jer ovakvoj predstavi nije potrebno dodatno razigravanje s drugim elementima predstave, dovoljna sam ja. Te su lutke samo doprinijele atmosferi. Prvo što mi je palo na pamet na spomen lutki jest to da bi svaka lutka mogla biti neki od likova predstave, tako sam i igrala na prvim probama dok smo još imali improvizirane nekorištene lutke koje smo našli u kazalištu. Ta se ideja ispostavila besmislena kada su lutke stigle jer su djelovale preodraslo i nikako nisu mogle igrati Sinišu ili Ružicu. Jedna od ideja bila je da ih obučemo u kostime, ali to se nikada nije dogodilo.

Odustala sam od pridavanja bilo kakvog značenja svakoj lutki pojedinačno, nego sam ih više promatrala kao kolektiv nasilnika. Svi su bili Sandre i Zrinke, umjetne poput njih. Imalo je smisla. Samo sam za veliku žensku lutku odredila da je baš Sandra.

Slika 7. Sandra
Izvor: Josip Grizbaher i Kristijan Cimer

Poslužile su u nekoliko navrata kao sredstvo iskaljivanja bijesa u trenutku kada Lucija govori tko su oni i zašto ih *popularni* maltretiraju. Na generalnoj primijetila sam da su lutke bile pomaknute naprijed. Redatelj mi je rekao da je to namjerno tako napravio da mi još više zatvori prostor kako bi se u meni pojačala želja da se izborim. To se i dogodilo, osjećala sam se prikovano na prosceniju i pojačalo mi je emociju. Dalo mi je još dodatnu dimenziju borbe jer je sada postojalo i nešto u fizičkom obliku što mi je stvaralo pritisak.

10.2. KOSTIM

Za kostim sam se pobrinula sama. Bila sam malo pogubljena u tome što bi danas cura u osmom razredu nosila. Potraga za kostimom pretvorila se u putovanje u prošlost. Varijante u glavi

bile su mi ili predječje ili preodrasle. Shvatila sam koliko sam ostarila jer nisam znala što današnja djeca, odnosno mladi ljudi nose. Odlučila sam se za crnu majicu s ljubičastim printom na kojoj piše *Believe,* činilo se prikladno, savršena doza tinejdžerske dubokoumnosti.

Slika 8. *Believe* majica
Izvor: Josip Grizbaher i Kristijan Cimer

Preko nje sam imala ljubičastu vesticu s jednim gumbićem koja je dala još malo dimenzije i boje u kombinaciji s tom majicom. Odlično se slagala i s ljubičastim natpisom. Traperice su upotpunile cijeli *look.* Traperice ravnog kroja koje dolje na uvrnutom dijelu imaju *smajliće*. Opet sam se vratila u prošlost kada smo svi nosili uske traperice, nijedne se druge nisu mogle kupiti i još sam pod šokom od cijelog preokreta u proteklih nekoliko godina. Nisam mogla ni zamisliti da će se jednoga dana nositi trapezice. Taj dan došao je s novim generacijama.

Obuća je bila izazov i još jedan podsjetnik koliko sam ostarila. U moje vrijeme apsolutno svi su nosili bijele starke. Skoro svaka osoba nosila je bijele starke, mislila sam da nikada neće izaći iz mode i da je to postala obuća vječnosti. Postalo je nevjerojatno, da ste šetali ulicama Vukovara u vrijeme kada sam ja išla u srednju školu, od trideset mladih ljudi koje biste vidjeli njih dvadeset i devet nosilo bi bijele starke. Pitate se što je nosila ona jedna osoba, ne znam ni ja, izgubila se u

gomili bijelih starki. Bila sam izgubljena, nisam znala što danas djeca nose. Osjećala sam se kao stara osoba koja se trudi ispasti *cool* pred mladima, nisam mogla vjerovati da mi je ta misao izazvala neugodu. Nakon dugo mozganja odlučila sam odati počast svojem djetinjstvu i odlučila se za svoje stare bijele starke.

10.3. SVJETLO

Uvijek se iznova iznenadim koliko rasvjeta promijeni ambijent predstave. Daje osjećaj predstave. Svjetlo sužava prostor igre i time mi daje osjećaj olakšanja jer dok igram pod radnim svjetlom imam pritisak da se sav taj prostor mora iskoristiti i kao da zjapi prazan.

Svjetlo je bilo poprilično jednostavno. Pratilo je moj put do proscenija i tamo je bilo najvećim dijelom izvedbe. U konspirativnom dijelu kada Lucija Ružici objašnjava svoj plan s ispitom, sjedam na rub scene i tada je spot na meni.

Na prvoj probi sa svjetlima izgubila sam se. U jednom trenutku svjetla su bila toliko jaka da sam se izgubila u prostoru, umalo sam pala u publiku. Zaslijepila su me. Bojala sam se da će svjetla ostati takva i za izvedbu, a to je bio problem jer više nisam mogla vidjeti publiku, a to mi je bilo najvažnije, jedino što imam je publika. Na svu sreću nije tako bilo, svjetla su bila smanjena upola i mogla sam se snalaziti bez problema.

11. PRVA JAVNA PROBA

Odlučili smo imati probno igranje pred nekolicinom srednjoškolaca. Bio je u pitanju dramski studio iz Dječjeg kazališta Branka Mihaljevića koji vodi Areta Ćurković.

Bila sam toliko uzbuđena u prvom dijelu izvedbe da sam zaboravila disati i dati si vremena. Nabila sam dosta jak tempo, shvatila sam da neću moći tako dalje voditi predstavu jer nemam gdje više ići pa sam se počela smanjivati. Prvi kontakt s publikom jako me ponio. To je bilo ono što je do sada nedostajalo i otvorilo se iznimno puno novih stvari u igri. Nisam otišla predaleko od teksta i dogovorenih stvari, ali pojavile su se nove reakcije koje se do sada nisu dogodile. Imam tu slobodu da si mogu dopustiti malo odlutati jer igram sama i ne kočim partnera ni u čemu. Samo smo publika

i ja. Odgovornost je jedino prema sadržaju. Još jedan od razloga zašto se nisam mogla više pustiti u improvizaciju jest taj što još nisam imala sigurnost. Potrebno mi je bilo još nekoliko progona da bih se mogla početi više igrati i s formom i publikom.

„Ako glumac sam sebe ograniči na to da jednostavno izgovara retke koje mu je namijenio pisac i izvršava zadatke koje mu je nametnuo redatelj i ne traži prigodu za samostalno improviziranje, on sam od sebe stvara roba tuđeg stvaralaštva, a svoj poziv čini posuđenim pozivom. On pogrešno misli da su i pisac i redatelj improvizirali umjesto njega i da je njemu preostao samo mali prostor za slobodno izražavanje vlastite kreativne individualnosti.“[11]

Bilo mi je izuzetno važno održati pozornost publike. Uspijevala sam do određenog trenutka kada sam primijetila da mi je energija počela padati. Samim time publika se počela uspavljivati. U tom trenutku me počela hvatati panika i počela sam se forsirati. Počela sam forsirati energiju koja nakon nekog vremena samo postane naporna. Shvatila sam da sam se u prvom dijelu previše istrošila i da moram puno pametnije dozirati energiju.

11.1. RAZGOVOR NAKON PROBE

Nakon klasičnih par sekundi neugodne šutnje počele su nadolaziti teme za priču. U publici je bilo otprilike petnaestak srednjoškolaca, svaki s nekom svojom zanimljivom pričom. Nekoliko njih javilo se sa svojim osobnim iskustvima, pričali su kako su oni bili maltretirani od strane svojih vršnjaka i na koji su se način nosili s tim. Kada sam spomenula trenutak s Darkom u kojem govori Luciji da je rugoba jedna djevojka pronašla se u toj situaciji i rekla da je ona prošla isto to što i Lucija. Pronašli smo se svi u istim pričama. Ako se netko i nije našao konkretno u situaciji da je zlostavljan, znao je nekoga tko je to prošao. Jedan dečko rekao je nešto što sam prepoznala i sama u svojem nošenju s tom cijelom situacijom, a to je da se on fokusirao na svoj osobni rast. Prolazio je sve to sam sa sobom i drago mu je da je jer je postao karakterno jači i izborio se na taj način protiv svega toga. Ja sam u to vrijeme razmišljala na sličan način. Bila sam svjesna da se situacija neće promijeniti, nada je uvijek postojala, ali sam shvaćala da su šanse vrlo male, no tražila sam rješenje problema i nisam si dopustila da me pojede. Uvijek sam si govorila da će sve proći, da

[11] Čehov, Mihail, Glumcu – O tehnici glume, Hrvatski centar ITI, Zagreb, 2019., str. 100, 101

trebam učiti i razvijati se i da će moje vrijeme doći. To se i dogodilo, upisala sam ono što sam oduvijek htjela, pišem ovaj rad i završavam sa studijem nakon čega se nastavljam baviti time čime sam se oduvijek htjela baviti. Borba mene i tog dečka možda je tajnovitija nego Lucijina, mi se nismo fizički obračunavali, nismo smišljali akcije raskrinkavanja, ali smo se u sebi izborili za ono što jesmo i što ćemo tek postati.

Autorica Ivana Šojat također je prisustvovala ovoj izvedbi i pričala je o tome kako je ovo njezin autobiografski projekt. Šokirala nas je sve izjavom kako se u to vrijeme oblačila kao vampirica, slika koju je jako teško spojiti s tim kako danas izgleda. Našle smo se u istoj dijagnozi jer obje imamo gastritis, godine stresa nisu nas poštedile.

Podijelila sam s njima neke svoje želje, što bih htjela da ponesu sa sobom dalje nakon predstave. Istaknula sam važnost podrške koju trebaju dati jedni drugima u takvim trenutcima. Nasilja je previše, psihički i emocionalno teško je to podnijeti ako nemaš nekoga uz sebe tko će te motivirati da ideš dalje, tko će te čuvati i braniti u svakom smislu.

12. ZAKLJUČAK

Konačni zaključak ovog diplomskog rada jest taj da je rad na monodrami jedno izuzetno važno, izazovno i korisno iskustvo za svakog glumca. Nosi sa sobom veliku odgovornost prema publici, komadu i samome sebi. Nužno je poznavanje i korištenje svih alata jer je sve na jednom glumcu koji mora nositi komad, lik, atmosferu predstave i publiku kroz priču, prenijeti emociju i igrati s lakoćom. Zadatak je bio težak, s obzirom na tematiku kojom sam se bavila. Nasilje je nešto što se ne smije uzimati olako i ono je izuzetno važna tema koju mi je bilo drago proučavati kroz ovaj rad. Veliku važnost stavit ću na prisutnost i konkretnost jer mi nikada do sada nije bila potrebna konkretnost u radnji kao do sada.

13. LITERATURA I IZVORI

Mihail Čehov, *GLUMCU O tehnici glume*, Hrvatski centar ITI, Zgareb. 2019.

Boro Stjepanović, *Gluma I; Rad na sebi*, Novi Sad, 2005.

Boro Stjepanović, *Gluma II; Radnja*, Novi Sad, 2005.

Boro Stjepanović, *Gluma III; Igra*, Novi Sad, 2005.

Bertold Brecht, *Dijalektika u teatru*, NOLIT, Beograd, 1996.

K.S. Stanislavski, *Rad glumca na sebi I.: rad glumca na sebi*, CEKADE Zagreb, Zagreb, 1991.

https://izvrsnost.hr/jordan-peterson-velikih-pet/

https://www.youtube.com/watch?v=pCceO_D4AlY&t=63s

https://www.poliklinika-djeca.hr/publikacije/nasilje-medu-djecom-2/

14. SAŽETAK/SUMMARY

Oblak čvoraka naslov je diplomske ispitne predstave studentice Magdalene Živaljić Tadić pod mentorstvom izv. prof. art. Jasmina Novljakovića i sumentorstvom umj. sur. Selene Andrić na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku, na Odsjeku za kazališnu umjetnost, smjer gluma. Unutar ovog pisanog rada studentica teorijskim pristupom opisuje svoj proces rada na monodrami izučavajući i analizirajući lik Lucije. Zaključuje kako je rad na monodrami izuzetno koristan za rast svakog glumca zbog odgovornosti i posvećenosti koju on nosi. Predstava je rađena u komprodukciji Kazališta Oberon i Dječjeg kazališta Branka Mihaljevića u Osijeku u režiji Damira Mađarića.

Ključne riječi: predstava, monodrama, pokret, lik, govor

A cloud of starlings is the title of the graduate exam presentation of the student Magdalena Živaljić Tadić under the mentorship of professor Jasmin Novljaković and Selena Andrić at the Academy of Arts and Culture in Osijek, at the Department of Theatre Arts, Department of Acting. In this paper, with the theoretical approach, the student is describing her work on monodrama by exploring and analysing the character of Lucija. Her conclusion is that the work on a monodrama is incredibly useful for the growth of every actor because of the responsibility and dedication it carries. The play was made as coproduction of Theatre Oberon and Children's theatre of Branko Mihaljević in Osijek and was directed by Damir Mađarić

Key words: play, monodrama, movement, character, speech

15. ŽIVOTOPIS

Magdalena Živaljić Tadić rođena je 11. prosinca 1997. godine u Vinkovcima. Vrlo rano preselila se u Vukovar gdje je uz osnovnu školu završila i osnovnu glazbenu školu, smjer klavir. Srednjoškolsko obrazovanje stekla je u Gimnaziji Vukovar, jezični smjer. 2019. godine završila je preddiplomski studij glume i lutkarstva na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku te iste te godine upisuje diplomski studij glume.

Scensko iskustvo dobila je u raznim ispitnim produkcijama i predstavama, a neke od njih su "Igra ljubavi i slučaja", "Galeb", "Bijela kuga".

Za svoje dvije uloge Victorije i Amy u predstavi "Osijek Cabaret" dobila je nagradu za najbolju žensku ulogu na XIV. Gumbekovim danima.

2020. godine pridružuje se udruzi Crveni Nosovi kao klaundoktor.